

LBRIS

We know
books

Mersine Vigopoulou

Cununi de răchită

Roman

Traducere din limba greacă:

Cristian Spătărelu

EDITURA EGYMENITA

2023

Cuprins

Partea I

Cu traista pe umăr	9
--------------------------	---

Partea a II-a

Mama	37
Viața de orfan	52
La Salonic	56
Eleni	86
Un mod de viață care face minuni	97
Izvorul nedreptului	110
O noapte chinuitoare	133

Partea a III-a

Kassandra și metocurile ei	167
Fratele devine dușman?	171
Cultivarea mătășii necesită multă muncă	200
Cei doi bănuți ai văduvei	213
Viața e imprevizibilă	225

Partea a IV-a

În ziua praznicului	231
Umblând la braț cu istoria	258

Cu traista pe umăr

Pe la asfințit Dimitros intră în Salonic și trase căruța în partea vestică a orașului, direct la Ladadika. Orașul își pierduse aerul lui cosmopolit, dar păstra mereu un aspect nobil. Briza mării îl bătea pe față și dintr-o dată i-a alungat oboseala călătoriei.

Iubea marea încă de mic. Primele lui jocuri împreună cu ea le-a jucat, la Vourla, în Izmir. Lângă ea a devenit bărbat, deși avea doar trei ani. În nenorocirea prigoanei, în 1922, a smuls trăistuța ce se afla în fața lui și a urcat pe corabie, spre patrie. Cu un colț mare de pâine și o bucată de brânză și-a început peregrinarea. Cu acestea i-a hrănit mama lor pe toată durata călătoriei. De atunci, această nevoie de a avea grijă de toți o purta cu ea ca pe o datorie sfântă.

La magazinul lui nea Theofil dădu jos mărfurile pe care le adusese din Kassandra. Untdelemn, miere și sulf de la băile din Aghia Paraskevi. Era prima lui călătorie în care nu se mai temea că va cădea în mâinile patrulelor germane. Marea noapte a Ocupației de-abia trecuse și bucuria libertății căuta prin cenușă să găsească loc să se întindă. Poporul sărac a luat în

mâini steagul patriei și și-a ridicat capul nădăjduind că durerile lui s-au terminat. Singurul lucru pe care-l cereau acum oamenii era să muncească și să se înfrupte dintr-o farfurie cu mâncare liniștiți, cu familiile lor.

Dimitros deshăma calul și-l înveli cu o prelată mare. Înainte de a-l hrăni, îl mângâie ușor pe gât.

— Haide, prietene, trei zile și nopți împreună, ne-am descurcat bine. E timpul să ne odihnim. Măine, cu ajutorul lui Dumnezeu, vom face cumpărăturile și vom pleca înapoi la Cassandra.

Puse piedica la căruță și așternu pătura pe care i-o dăduse mama sa ca să se întindă. Unul câte unul, magazinele din jurul lui s-au închis. Își scoase merindele, un pumn de măsline și o bucată de pâine, care-i rămăseseră, își făcu semnul crucii și începu să mănânce.

Nea Theofil trase zăbrelele, puse lacătul și veni lângă el cu un pahar de rachiu și câteva sardele sărate.

– Ce te deranja, măi băiete, să dormi în mansarda magazinului? Ți-am mai spus-o, măcar să fi fost toți cinstiți ca tine. Și apoi, am intrat în noiembrie, să nu te înșele vremea, are și ea toanele ei.

– Să fii sănătos, nene, aici unde m-ai primit, sub acoperișul magazinului, sunt foarte bine. Sunt atent și la cal, iar dacă o să-mi fie frig, o am aici pe „draga mea” care o să mă încălzească, a zis arătând către o manta grea, suvenir din armată. O port mereu cu mine, ca să ne amintim de cele de demult...

– Măi Dimitros, tu iubești negoțul, stai cu mine să te învăț tainele meseriei și mâine-poimâine o să las magazinul în mâinile tale. Eu mi-am pierdut fiul... Era cam de vârsta ta, un flăcău de douăzeci și doi de ani, și-a dat sufletul în munții Albaniei. Ah, băiete, această durere o să-mi vină de hac...

Dimitros dădu pe gât o gură de rachiu. Îi știa durerea, dar de fiecare dată căuta să găsească cuvinte să i-o aline.

– Nu ofta, nea Theofile. Să fii mândru! A luptat pentru patrie, pentru libertate.

Acela, mut de durere, își frecă ochii cu mânecile, ca să-și șteargă lacrimile.

– De atâția ani în negoț, un cuvânt mai scump decât acesta n-am găsit. Nici nu se vinde, nici nu se cumpără. Doar se dobândește. Prin jertfe... Prin sânge...

Dimitros îl îmbrățișă strâns și îl lăsă să plângă în brațele lui. Măcar de-ar fi putut să-i facă pe plac, dar o întreagă familie atârna de el. Tatăl lui, paznic la metocul unei mănăstiri, toată ziua căuta vânat pe munți,

cu pușca în spate. Fratele său mai mare i-a părăsit de vreme și s-a însurat. Mama lui se chinuia cu trei fete, două nemăritate, una văduvă, cu doi nepoți fără tată, și acum i-o lăsase și el pe logodnica sa, Gheorghia, să aibă grijă de ea.

– A, nu ți-am spus noutățile. M-am logodit!

– Haide, să fie într-un ceas bun, că aud și eu ceva plăcut. E fată bună? Părinții ei te vor ajuta să faci și tu puțină agoniseală, ca să nu te mai chinui?

– E fată bună, nea Theofile, dar nu are părinți. E orfană. De la opt ani printre străini. Dar nu-i nimic... Iubire să fie și toate celelalte se rezolvă. Suntem tineri, o să luptăm. De muncă nu ne e teamă. Mă gândesc să-i iau o pereche de ghete. N-a purtat niciodată asemenea încălțări și vreau să-i văd bucuria pe față. Să-mi recomanzi și un bijutier ca să comand verighetele. Atunci când mă voi întoarce să facem și logodna oficială.

– Să fie într-un ceas bun, fiule! O să te duc eu la omul meu să ți le facă. Îi voi cumpăra și un material fin ca să-și facă fustă. Cadou de la mine. Spune-mi cum arată, ca să văd ce culoare i se potrivește.

– Abia a împlinit optsprezece ani. E o fată de treabă. Mică de statură. Cu păr castaniu și niște ochi... ca mierea. O cheamă Gheorghia.

– Gheorghia și Dimitros, uite cum le-a potrivit Dumnezeu!

Această potriveală o simțise și el încă din prima clipă când a cunoscut-o. Ca un dar dumnezeiesc. O femeie bună care să-l aștepte cu un zâmbet în pragul ușii. Să-i coacă pâine dulce și să-i crească vlăstarii.

Nea Theofil îi ură noapte bună și plecă târându-și picioarele pe caldarâm. Dimitros își pregăti culcușul și

se întinse. Stelele se cățarau pe ramurile unui copac. Îi aminteau de Crăciunurile de altă dată. Cu cocoșul care fierbea pe foc și cu mama lui care trebăluia prin casă. Se băgă sub manta, își puse ca pernă visele și închise ochii.

Cât de dulce e somnul pentru omul obosit...

Se apropia de vârful muntelui, când calul se ridică dintr-o dată în două picioare. Încă puțin și avea să-l arunce la pământ. Trase cu putere de hățuri dar, oricât se străduia să-l facă să înainteze, calul nu făcea un pas. Doar își apleca capul în față și săpa pământul cu copita.

Și atunci o văzu. Îmbrăcată în alb. Cu o basma lungă ivindu-se de după pini. Inima lui bătea cu putere. Într-o mână ținea un mic sfeșnic și spatele îi era luminat de lună. Păsările și-au încetat ciripitul iar frunzele care acopereau cărarea s-au dat într-o parte ca să treacă.

– *Vino repede să-i iei. Aici se va întâmpla o mare nenorocire. O mare nenorocire...*

Și-a ridicat mâna stângă și i-a arătat marea:

– *Pe acolo veți pleca.*

– *Tu, doamna mea, unde o să te duci?*

– *Casa mea e aici.*

Ușoară, a continuat să meargă cu sfeșnicul în mână până la metoc. A intrat în micuța biserică zidită din piatră și s-a pierdut...

Dimitros aruncă mantaua de pe el și se ridică în șezut. Cu dosul palmei își șterse sudoarea de pe frunte. Dintr-o dată mintea îi zbură la Cassandra și la bisericuța metocului Sfintei Anastasia.

Nu avea nicio îndoială... Era harul Sfintei. Precum și în icoană. Acolo avea un ulcior în mână.

Doar... doar că acum era luminată de lună. Își făcu semnul crucii. Nu căuta dovezi. Credea. Cuvintele ei au fost clare. Un fior îi străbătu trupul la gândul că ceva rău îi aștepta. Metocul Sfintei era strâns legat de Alexandros - și încă nu-și reveniseră după moartea lui nedreaptă.

Fost ofițer în armata țaristă, Alexandros era cazac de origine. A plecat din patria lui căutând un loc liniștit și oameni de aceeași religie cu el. Astfel a ajuns în Grecia și în perioada Ocupației i s-a dat funcția de administrator la metocul Sfintei Anastasia din Kassandra. Harnic, ambițios și bun familist, se îngrijea de toți.

Cu tatăl său, Nikolios, s-a împrietenit repede. Beau și câte un rachiu, își împărtășeau durerile și mereu dezgropau întâmplări și amintiri din Rusia și din Asia Mică. Îi năpădeau lacrimile și suspinele. Începeau să cânte și tristețea era mai adâncă decât bucuria atunci când îi ascultai.

Când voiau să uite de toate călăreau pe cai și alergau ca niște nebuni, de parcă voiau să scape de Armata Roșie și de barbari. Fantome dintr-un trecut care le bântuia sufletele și îi fugărea fără milă.

Dar ura și invidia își făceau de cap. Mai ales în anii grei, care au urmat Ocupației. Acestea au așteptat ceasul potrivit și, îndată ce au găsit niște inimi întărite, au trecut la acțiune și le-au dat cuțitul în mâini. Nebunia nu are nici rațiune, nici milă.

L-au jupuit de viu pe Alexandros. Râurile vuiiau. Luna s-a ascuns, ca să nu-i vadă pe oamenii pe care i-a făurit Dumnezeu, mai răi decât fiarele pădurii.

Pământul l-a plâns. Cerul, zâmbitor, l-a primit.

„Invidia este la fel ca crima”, vorbea de unul singur Dimitros, de fiecare dată când se gândea la el.

Privea întunericul în ochi. Încerca să-și dea seama cât e ceasul. Zorile întârziiau să apară. Își trecu mâinile prin părul des și negru, își îmbracă mantaua și gânditor, merse până pe malul apei. Amintirea cazacului îi apăsa sufletul ca o lespede grea. Teama pentru oamenii dragi lui îi întârea hotărârea să-i ia din munți, deși nu știa cum.

Dar cu ce justificare să-i scoată de acolo? Întrebări fără răspuns îi măcinau mintea. Găsi un izvor și își spălă fața cu apă rece. Dintr-o dată văzu situația cu minte limpede și hotărî să le spună adevărul. Aveau toți evlavie la Sfântă și nu-l vor considera amăgit de vise.

O luă iarăși pe drumul spre Ladadika. De departe văzu magazinul lui nea Theofil deschis. Se liniști. Din fericire acest obicei bun, să meargă de cu zori la magazin, nu-l părăsise. Intrând înăuntru, îl cuprinse mirosul de scorțișoară și cuișoare. Acela, în spatele tejghelei, servea ceai cald în două cești de tablă.

— Pe unde ai umblat cu noapte-n cap, Dimitros? Salonicul farmecă mințile. Să fii atent, îl șicană.

Fără să spună nimic, bău două înghițituri mari, își puse palmele în jurul ceștii să se încălzească și îi vorbi despre hotărârea lui de a-și lua familia din Kassandra.

Nea Theofil suspină. Nu putea ghici ce se întâmplase de ieri seară, încât îi schimbase planurile. Hotărârile pripite nu i-au plăcut niciodată. Se strădui să-l sfătuiască, ca un tată.

— Gândește-te mai bine, băiete! O deznădăcinare nu e un lucru ușor. Du-te, discută cu ai tăi și veți vedea ce o să faceți.

— N-am timp, nea Theofile. Am luat deja hotărârea. Doar caut să găsesc un mijloc prin care să-i strămut. E o întreagă gospodărie, atâția oameni, unde o să-i bag? În căruțe? După cum ți-am spus, înainte locuiam în afara Salonicului, lângă Vasilika. Acolo sunt casa și rudele noastre. Dar cu puțin înainte de război, tata a aranjat să mergem la metocul Sfintei Anastasia, până ce avea să treacă nenorocirea. În felul acesta ne-am așezat la Cassandra. O să ne întoarcem în ținuturile noastre și Dumnezeu ne va ajuta. Poate o să reușesc să găsesc vreo slujbă la fabrica de îmbuteliat apă. Suntem refugiați. Averi nu avem. Undeva trebuie să ne stabilim și să mergem înainte...

Timpul nu-i îngăduia să-și amintească de cele de demult, dar fără voie mintea i s-a întors la mama lui. De mic și-o amintea cu traista pe umăr. Toată viața ei a fost un umblet amar dintr-un loc în altul.

Fată orfană a plecat mama lui, Mersina, din Mytilini. A mers mai întâi pe jos din Plomari până la mănăstirea Myrsiniotissa, a luat binecuvântare de la Maica Domnului, s-a închinat la Sfântul Ignatie de Mithimna¹ făcătorul de minuni și cu binecuvântarea maicii starețe a plecat spre Izmir.

În primii ani a lucrat în bucătăria tavernei pe care o avea mătușa ei. Mai târziu l-a cunoscut acolo pe Nikolios și s-a măritat. S-au dus însă să se instaleze la Aidini, unde avea niște prieteni. După câțiva ani cineva l-a îndemnat să meargă la Vourla. Loc frumos, binecuvântat. Acolo s-a

¹ Sfântul Ignatie (Agallianos), episcop de Mithimna, Lesbos, 1492-1566.

născut Dimitros. Dar nici acolo nu s-au așezat. S-au întors din nou la Izmir.

Nikolios avea o patimă pentru cai și pentru... cunoștințele bune. Cineva de acolo l-a recomandat atunci consulatului englez. Acolo l-au angajat să dea lecții de călărie tinerilor. Deseori participa la întrecerile hipice și dispărea zile întregi. Banii nu le ajungeau niciodată. Mersina, pentru ca familia ei să prospere, unde găsea lucra în câte o bucătărie. Stăpânea bine această meserie. Pruncii se băgau sub fusta ei, iar ea la cuptor, cu tăvile în mână, gătind.

Îndată ce armata greacă a început să se retragă, Nikolios a presimțit nenorocirea ce avea să vină. A cerut ajutor de la consulat. Aceia i-au oferit cu mână largă plantații și ferme unde să lucreze, în Maroc. Era suficient să plece la timp.

A plâns Mersina, a strigat, și această plăcere nu i-a făcut-o soțului ei. A considerat că-i mai bine să se întoarcă iarăși pe insula sa.

– Caii arapi ți-au deschis pofta de plecare, nu plantațiile. Tu niciodată n-ai muncit pământul. Iar dacă o să te plictisești sau n-o să-ți placă, mă vei lăsa în mâinile barbarilor și vei pleca.

– Dacă o să pățim ceva aici, va fi din vina ta. Englezii ne iubesc și ne doresc binele.

– Ia aminte, Nikolios! Aceștia doar buzunarele și interesele lor le iubesc.

N-au plecat la timp pe insulă. A fost silită să plece singură. Când a venit vântul prigoanei, a fost luată de păr și în loc de Mytilini au aruncat-o în Salonic. Nikolios lipsea, fiind dus la Aidini. Cu patru copii la subsuori și cu traista pe umăr, au urcat pe corabie. Mamele se pierdeau de copii și copiii de mame... Un turc i l-a smuls pe fiul cel mare. Îngrozită, a scos de la piept un pachet înnodat – care conținea

câteva giuvaeruri și toate podoabele pe care le avea – și i l-a pus în mână. Așa l-a scăpat pe Giannis al ei.

Când a găsit un loc să stea, i-a adunat în jurul ei pe cei doi băieți și două fete, și-a pus capul pe o scândură și a plâns din tot sufletul. Pentru ultima dată și-a întors privirea spre îndureratul Izmir.

Flăcările, nesătule, înghiteau frumusețea lui.

Fumul negru, care urca în înălțimi, vestea nenorocirea lui. Jalea vuia pe aleile înguste, se răspândea prin mahalale și se târa pe plaje.

Marea era plină de traiste și de trupuri omenești. Voia să le ascundă undeva, să nu le vadă ochii oamenilor. Pentru moment valurile le împingeau încet-încet în larg.

Mersina se adâncea în durerea ei. Nicio speranță de întoarcere. Doar când copiilor li s-a făcut foame și-a ridicat capul și și-a șters ochii. Fiica ei, dornică de joacă, a smuls scândura și a întors-o invers. Spre marea lor uimire a apărut liniștit chipul Sfântului Nicolae. Atunci au îmbrățișat strâns icoana și au început să se roage toți împreună pentru scăparea tatălui lor...

Noaptea se lăsase sălbatică. Nikolios, luându-și o mulțime de măsuri de prevedere, s-a apropiat de Izmir. La marginile orașului l-au prins barbarii. L-au bătut cu sălbăticie, i-au luat calul și în clipa când erau gata să-i taie capul, au trecut niște soldați turci călare.

– Pe ăsta îl vreau pentru hatârul meu, a zis brusc căpetenia acestora, și l-a înșfăcat pe Nikolios din mâinile lor.

L-a târât puțin în urma calului, a tras un foc de pușcă în aer și a început să-l scuture de umeri.

– Bre omule, nu-ți amintești de mine? Sunt Ahmed, pe care l-ai învâțat călăria.